

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 6 frt — kr.
félévre 3 „ — „
negyedévre . . . 1 „ 50 „
Egy szám ára: 12 kr. o. é.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutcza 6. sz.

Felelős szerkesztő:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 7 kr.,
többször közölve 5 kr.
Bélyegdíj: külön 30 kr.

Tartalom: „Luther-társaság“. — Középiskolánk szervezése ügyében. V. (Dr. Masznyik Endre). — Gyülekezeti takarékmagtárak és iskolai takarékpénztárakról. (Ihász László). — Belföld. — Külföld. — Vegyesek.

„Luther-társaság.“

„Nagytiszteletű Szerkesztő Úr! Becses lapja 6. számában, a „Külföld“ rovatának 3. közleményében, serkentő hangon azon evangéliomszerű eszme volt megpendítve, miszerint mi, magyarhoni evangélikusok, Németország példájára „Luther-egyletet“ alakítsunk.

Én részéről, ezen áldásos eszme megvalósításához, illetve a „Luther-egylet“ megalapításához Krisztusom nevében **100** frttal járulok.

A jelzett összeget meilélkeve van szerencsém a nagytiszteletű Szerkesztő Úr kezeihez tiszteletteljesen juttatni.

Ébren legyünk! buzgón munkálkodjunk míg nappal vagyon s imádkozzunk.

Szives testvéries üdvözetem kijelentésével maradtam Nagytiszteletű Szerkesztő Úrnak Tordason, 1883. május 14-én Krisztusban rokona *Jankó Dániel*, evang. lelkész.“

Ehhez nem kell magyarázat; ezt csak üdvözölni és követni lehet s kell. Tegyük!

* * *

Nyelvében él a nemzet; irodalmában a nyelv. Ez oly általánosan elismert igazság, mely bizonyításra nem szorul. Belőle azonban természetszerűen következik, hogy a nemzet kebelében élők, akár egyesek akár testületek, csak annyiban mondhatók a nemzet élő tagjainak, a mennyiben részt vesznek nemzetök irodalmi munkásságában, mint a nemzeti kultúra legkiválóbb tényezőjében. A nemzeti életet alkotó különféle elemek egységét, lényök teljes különbözősége mellett is, a nemzeti életben irodalmilag nyilvánuló közreműködés alkotja, szilárdítja és virágoztatja fel. Egy szóval annyit ér a nemzet számára minden kebelében létező intézmény, a mennyire képes annak az irodalom által élte-tett kulturáját fejleszteni.

Egyházunk Isten igéjének alapján mennyei hivatással bír; de földi létében hazánk határain belől, mint a magyar nemzettest tagja teljesíti hivatását. Kettős kötelesség vár reá: feltartani, fejleszteni saját életét;

de tenni azt hazánk földén, melyen kívül nincs szá-munkra hely; tenni azt magyar nemzetünk érdekében, mely testünkből való test, vérünkből való vér; az isteni kegyelem azon mértéke szerint, mely nekünk adatott, hogy e tekintetben is megállhassunk az Úrnak ítélő-széke előtt s híveknek találhassunk.

A német nemzet büszkén tekint Lutherére, nem-csak mint vallásbeli reformátorára, hanem mint biblia-fordításával egységes irodalmának megalkotójára is. S ha valaha, úgy most Luther négyszázas évfordulóján, midőn a német egység is nem hiú ábránd többé, hálás szívvel áldhatja azon férfiúnak emlékét, ki a történelmi életfolyamat által részekre szakadt nemzetet irodalmi-lag egyesítve, nemzeti jellege azonosságának, — szellemi közvagyonra egységének tudatára ébresztette, s ezzel megindította a négy évszázon át sok küzdelem között ugyan, de végre mégis ténynyé lett nemzetegység létesítését.

A római katholicismusnak hatalma nemcsak egy-séges szervezetében áll, hanem a mellett, hogy Róma egy akarata uralkodik a híveken, minden országban, minden nemzet kebelében tért foglal az irodalomban is s az édes anyai nyelv hangjával meghódítja a nem-zetek szívét is. Nem kell Pázmánra mutatnom, kire hálával tekint az elvileg vele ellentétes protestáns magyar is; de csak nézzük a Szent István, Szent László társulatok működését s túlszárnyaltatásunk ér-zetében szálljunk magunkba.

Reformált hittestvéreink legalább egyházi, nép-lapok, épületes iratok s tankönyvek által adnak ma-gokról életjelt s foglalnak egyházilag az irodalomban helyet. Tesznek! élnek!

Mi evangélikusok, főleg magyar evangélikusok, alusunk! Német ajkú hitfeleink az egyházi irodalom fejlettségének magas fokán álló német nemzet szellemi termékeiből bő táplálékot nyernek; tótajkú feleink ré-szint a multból, kivált gyakorlati iratokban nagybecsű kincset birnak, részint a jelenben is tesznek annyit, mennyit szerény anyagi helyzetök tenni enged, aránylag mindenestre többet, mint mi. De hát édes az álom;

pedig a nap magosan jár az égen; vigyázzunk, hogy ki ne égesse életfánk gyökerét és nedvét.

Ébredjünk fel!

Luther születésének négyszázas emlékünnepeét örökítsük meg a nagy reformátor szelleméhez és hatásához méltó ténnyel, mely mint amaz, évszázakra áraszsza áldását s egyházunk újjászületésének, felvirágozásának emeltyűje legyen. Valódi reformatiói tény kell!

Vegyünk kezünkbe Isten segedelmére támaszkodva sorsunk intézését. Ne kolduljunk idegen házak küszöbeinél.

Tömörüljünk!

A porszemét, mely csak magában áll

Elfujja egy kis szellő, egy lehellet;

De hogyha összeolvad, összenő, ha

A porszemekből szikla alakul:

A fergeteg sem ingathatja meg.

(Petőfi.)

Ki élni nem akar s nem tud, életet nem érdemel; ha vegetál, ha haldoklik, viselje megérdemelt sorsát.

Ne mondja senki: nem tehetjük! tegyen mindenki; tegyen annyit s úgy, a mennyit s mint bírja. Ezt megköveteli tőlünk, és pedig joggal, egyházunk s magyar nemzetünk szent érdeke.

Legyen már egyszer vége a gyümölcstelen szóharcnak; imádkozzunk és dolgozzunk; de nem kénytelen-kelletlen, hanem lelkünk teljes odaadását.

Alapítsunk „Luther-társaságot.“

Nagy szükségünk van rá.

1) Bibliánk, szertartási, énekes, imakönyveink vagy avult nyelvezetűek, vagy oly modorban vannak írva, hogy közkinccsé nem válhatnak. Tudjuk, hogy Luther-eket, Gerhardt-okat stb. mozdítva csinálni nem lehet; de azt is tudjuk, hogy vallásos közszellem ölen fejlődik ki az egyén s hangot ad a közérzelemnek, testet az igének, hogy élő legyen s éltesen. Ezt előkészíteni szent kötelességünk. Ha soha sem fogunk hozzá, soha sem lesz meg.

2) Egyházi tudományosságról nálunk még susogni sem lehet. A ki nem hiszi, kérdezze meg azon férfiakat, kik elég vakmerők voltak egy-egy tudományos művet kiadni; nézzen végig irodalmunk mezején s fájdalommal fogja tapasztalni, hogy evangéliomi tudomány még nem találta honját e hazában. Már pedig e nélkül az evangéliomi egyház öntudat nélkül való test. De addig tudományos irodalomról ne is álmodozzunk, míg a munkásnak díjat s a munkának olvasó közönséget nem biztosítottunk. Hol vegyük? Alkotni kell mindkettőt!

3) Elemi- és középiskoláink el vannak árasztva tankönyvekkel. Bírálni nem akarom őket, csak annyit tudok, hogy nem nekünk valók; mert a kéz ugyan Ézsaué, de a hang a Jákobé. És gonosz nyelvek még azt is beszélik, hogy gyári módon, üzletszerűen készülnek azok a tankönyvek. Nem állítom, hogy úgy van, de hogy ilyenforma mellékizök van, tagadhatatlan. Mért nem irhatnánk mi magunk magunknak a tudomány színvonalán álló, vallásos és szellemi szükségleteinknek megfelelő tankönyveket? Vagy legalább: mért ne hatnánk oda, hogy a befogadott tankönyvek olcsóbbakká legyenek? Egyesüljenek a tanfériak és iskolák s oly közönségök, még pedig állandó s hálás közönségök lesz, melyre bizton számíthatnak.

4) Tudom és hallom, hogy népünk szeret s akar olvasni, tanulni; de lelkipásztorok! gondoskodni kell arról, hogy „igaz tudományt“ nyujtsunk neki, mely vallásos alapon nemesitse népünk erkölcsét, látókörét tágítsa, kegyességre, munkaszeretetre, takarékoságra stb. buzdítsa. Ugyan mi most népünknek az egyház? Félek tőle, sok helyütt felesleges, de a megszokásnál fogva túrt ócskaság. A templom, iskola nagyhatású intézmények, de korunkban nem elégségesek. Ne engedjük át azt a mi áldott népünket a nyereszkesedők s ponyvairódmű iparlovagok zsákmányául. Tegyük meg érdekében, még pedig anyanyelvi különbség nélkül mindazt, mivel evangélikus érettségre vezethetjük.

Ime itt az eszme! gondolkozzunk felette mindnyájan, kik evangéliomi egyházunk s magyar nemzetünk hü fainak valljuk magunkat. Gondolkozzunk s azután tegyünk; tegyünk lelkesülten, kitartással.

A „Luther-társaság“ tervrajzáról s e nagy horderejű szándék kiviteli módozatairól lapunk jövő számaiban szólunk.

Középiskoláink szervezése ügyében.

V.

Ev. középiskoláink nevelés-céljának megvalósítására vonatkozó nézeteimet általános körvonalaiiban már kifejtettem.

2. Térjünk át most a másik feladatra, az oktatás céljára, a mely is — mint mondtuk — fokozatos értelemfejlesztés, gondolkodásban való önállósítás, megérlelés s ez által általános műveltséghez juttatás s a felsőbb tanulmányokra való képesítés.

Értelmet értelem fejleszt — itt ismét ez elvem. Ha egy pillantást vetek gimnásiumi oktatásunkra, a munkára, melyet sok helyen végeznek; ha lelkem elé idézem az egész tanítás képét, a tárgyaknak egyenként mint összesen való kezelését s főképp az eredményt, kínos keserves 8 esztendőnek sovány gyümölcsét: mindannyiszor fájó érzés fogja el szívem — 8 évi izzadás és gyötrődés után akár újból eléjéről kezdenék mindent, vagy legalább azt, a mire mint a felsőbb tanulmányok alapjára, okvetlen szükségünk van. Mert noha tanulnak sokat, a görögökből is, a latinból is (a IV. osztályban magam is 40 caputot tanultam a Tirocinium prosaicumból könyv nélkül), tanulnak növénytant is, állattant is — könyvből, szóval tanulnak mindent: de egyet az ifjak ritkán tanulnak, **megérteni** a tárgyakat s azok felett önállóan gondolkozni. Nem csodálom!

Az egész tanrendszer s ebből folyólag a tanítás módszere az értelemfejlesztést lehetetlenné teszi. Ex uno disce omnes. Kezébe nyomják a gyermeknek hármásával a grammatikákat, mindjárt az első osztályban, mondván: jövő órára tanuljátok az első oldalt, s tanulják a szörnyűséges definitiókat a főnévről, melléknévről stb. . . s ez így megy véges-végig Schultzon, Ballagin s a jeles (!) sok helyütt maig uralkodó Sárospataki magyar nyelvtanon. Bizony nem csoda, ha aztán kihullanak azok az értetlen dolgok fejük rostáján; s ha nincs, mi felfogja a magot: értelem, hogy lehessen akkor eredmény: érettség!?

A baj elvégre is megvan, a mi feladatunk, hogy immár segítsünk rajta.

A középiskolai oktatás anyagát — egy-két ügyeségtől: szépirás, testgyakorlás, zene, rajz, eltekintve — az általános műveltség s a felsőbb szaktanulmányok alapját képező következő tudományok alkotják: hit- és erkölcsstan, magyar nyelv és irodalom; latin nyelv és irodalom; német nyelv és irodalom; görög nyelv és irodalom; földrajz; Magyarország történelme; egyetemes történelem; bölcsészeti előtan (lélektan és logika); mennyiségtan; természettan és vegytan, természetrajz, mértani rajz.

E tudományok mind, együtt és külön, — a kutató emberi értelem, tudatos gondolkodás által felépített világos, szabatos s logikailag összefüggő fogalom-rendszer alkotnak s az objectív lét — a való megértését akarják a subiectumban közvetíteni.

A lét, — a való — tapasztalati világ — két legfőbb köre: a szellemi és természeti élet. Ez alapon az összes fentebbi tudományok két osztályba sorozhatók.

A szellemélet megértésére vonatkozó tudományok: a hit- s erkölcsstan, a nyelvek és irodalmak, a történelem; a természetélet megértésére vonatkozó tudományok: a természetrajz, természettan, vegytan, mennyiségtan; a két kör magasabb egységbe foglalója pedig: a bölcsészet, mint az egyetemes létalapok — a végokok, elvek tudománya.

Minden tudomány célja megértés, megértése azon tényeknek, melyek körébe vágnak. A tudományos megértés pedig nem egyéb, mint a tények okainak felismerése, azoknak ezekre való visszavezetése. Ahol a causalis nexust kimutatni nem tudom — ott tudásnak, következőleg tudománynak helye nincs.

Mínt hogy azonban az okokat a számtalan tények vizsgálata alapján fürkészhetjük ki: az értelmezés munkáját szükségkép meg kell előznie az anyaggyűjtés s rendezés, csoportosítás munkájának. Mert az egyes részek között való causalis összefüggés — s ezt gondolom mindenki kénytelen beismerni — magoknak az egyes részeknek ismerete nélkül képzelhetetlen — lehetetlen.

Erre a lehetetlen munkára vállalkoztak eddig a mi középiskoláink. Minden egyes tudományt mindjárt az első osztályban a szigorú, logikailag fegyelmezett ész rendszerezte alakban nyomták a fejletlen — tájékozatlan gyenge gyermekek kezébe. Csecsemőnek tej helyett vastagétel.

Hát ez óriási paedagogikai baklövés — a legfontosabb tanítási elveknek megsértése s főként a lélek természetes fejlődése menetének ignorálása. Ehez járult még az az anomalia, hogy ép a nevezett eljárásból folyólag a gymnasium két részre szakadt al- és felgymnasiumra s a helyett, hogy a meglevő alapon fokozatosan, következetesen s egységesen mindig tovább-tovább épített volna — egy azon utat kétszer előbb egyenesen, aztán kerülővel, kitérővel, de így és úgy is hasztalanul járatta meg. Előbb Dornerral aztán Mihálkával, — elébb a kis Horváthtal aztán a nagyobb Horváthtal. Jól mondják már említett javaslatukban idevágólag fővárosi tanáraink: „Ezen kettészakításnak az a következménye, hogy a tantárgyak 8 év alatt kétszer tanít-

tatnak, még pedig csak azzal a különbséggel, hogy a felgymnasiumban némi bővítésben részesül az al-gymnasiumi anyag, úgy hogy a felgymnasium jogosan nevezhető „kibélelt al-gymnasiumnak.”

Nézetem szerint középiskolánk dualistikus bel-szervezetének s a tudományok jelzett kezelésének továbbra is fenmaradnia nem szabad. E tekintetben gyökeres reformnak kell történnie. Nevezetesen: az összes tantárgyak a tudományos foglalkozás egyedül helyes s fentebb kifejtett elve alapján mind a 8 éven át természetes s fokozatosan haladó irányban kezelendők oly formán, hogy az alsó osztályok a tudás anyagát gyűjtsék a felső osztályok pedig ugyanazt rendszerezve bővítsék.

Anyaggyűjtés és azután rendszerezés ez legyen a jelszó minden tárgynál s ez elv alapján állapítandók meg minden egyes tárgy módszeres kezelésére vonatkozólag az utasítások s szerkesztendők a tankönyvek.

De most az a fontos s maig eldöntetlen kérdés merül fel: az összes tárgyak között, melyek a középiskolai oktatás körébe vágnak, melyik legyen a központosító, az innen onnan összehordott anyagot, az egyes külön álló de elvégre is egy egészet alkotó tudomány részeket egybefoglaló tehát az összes tanítás lelket, egységét képviselő, létesítő tárgy? E kérdés megoldása előreláthatólag hosszabb s a különböző felfogásokra érdemlegesen reflectáló fejtegetést kíván. Azért eldöntését más alkalomra hagyom.

Dr. Masznyik Endre.

Gyülekezeti takarékmagtárak és iskolai takarékpénztárak.

I.

A mai — corruptálnak bélyegzett — időkben, uton, utfélen ajánlani hallja az ember a meggyengült gyülekezetek emelése eszközéül a takarékmagtárak felállítását és, hogy a hivek takarékosakká váljanak, a gyermekek számára, az olyanokká képző iskolai takarékpénztárakat.

Magasztalják mindkét intézményt elért hasznuk és nagyszerű célukért, s ez intézmények létesítőit jutalomra érdemes férfiaknak tüntetik fel. Magasztalják ez intézményeket leginkább azok, kik az általános corruptio ellen panaszkodnak. De én félek, hogy a corruptio ellen panaszkodók — midőn az említett intézményeket létesítik — akaratlanul maguk is a corruptiót mozdítják elől. Mert én mindkét intézményt oly divattárgynak tartom, mik csak látszólag szépek és jók, valósággal pedig oly dísztelen dolgok, melyeknek végeredményükben rontó hatásuk van, s ezért az egyház keretébe be nem illenek.

Én úgy a takarékmagtáraknak, mint az iskolai takarékpénztáraknak hasznát, egyházas erkölcsi szempontból, az alábbiak miatt tagadom. Sőt bizva abban, hogy ez intézmények kedvelői és létesítői azoknak erkölcsi hasznait ismerve és nyilvánosságra hozva, szívesek leendének ellenvéleményükkel fellépni; a dolgot élére állítom, hogy eldőljön az ügy jobbra vagy balra, s ha rosszaknak bizonyulnak, mindenütt megszüntetessenek; jóknak bizonyulva pedig, mindenütt életbe

léptessük azokat, tartva az apostol szavával: „mindeneket megpróbáljatok, s a mi jó, azt megtartsátok.“

1. A takarékmagtár a gyülekezetet az anyagi sülyedésből ki akarja emelni. A cél jó. De e cél valósítása a takarékmagtár által oly módon eszközöltetik, mely egy keresztyén egyház szellemével összeütközik. Mert a takarékmagtár — legjobb esetben egy mérő kölcsön után $\frac{1}{4}$ mérőt követelve kamatul — 25%-ra dolgozik. Ez pedig még az egyház terén is uzsora. Midőn pedig a megszorult egyháztág aratás töviben kéri fel a kölcsönt s egy hó mulva visszafizeti már, az uzsoráskodni szerető hívekkel könnyen e számtani kérdést állítatja fel: „Ha a gyülekezet saját gyermekitől 1 mérő után 1 hónapra $\frac{1}{4}$ mérőt vesz kamatul, mit nem követelhetek akkor én, pénzemre szorult idegen embertől — a gyülekezeti kamat-arány szerint 12 hónapra?“ Így aztán uzsora és nyomor szépen társakul szegődnek gyülekezeti példa-adás nyomán. Azt mondják, a példa vonz. Hátha azt a szt. egyház adja?!

De ha nem adna is a takarékmagtár vagy az ezt létesítő gyülekezet az uzsorára példát, hasznos-e a takarékmagtár a gyülekezet egészének? Alig! mert az a tagokat zsarolja.

Szerintem a takarékmagtár csak akkor működne dicséretesen, ha e címre lenne érdemes: „gyülekezeti segélymegtár“, s ha gyarapodva segélyezne; mert a gyülekezet tagjainak felszegélyezésében lenne legfőbb nyeresége, a minnek a gyülekezet egészére jótékonyan visszaható egyedüli céljának kellene lennie. De a gyakorlat mit mutat? Ki kér a magtárból? A szegény. De a kölcsönre fedezete nincs, jót állót nem kap, ezért elutasítva, vádolja az irást, mely állítani meri, hogy minden kérő megkapja, a mit kér; mert lám ő Isten országának látható testületénél, az egyháznál hiába zörgetett. Elmegy aztán, magában csudálkozván a dolgon és átkozva az egyházat, melytől ő irgalmaságot kért; de az megtagadtatott, mert áldozatnak látszott. Megtagadtatott tőle „eszese n“; mert teljesítés esetén koczkáztatva lett volna a tőke. Zörget az előbbinél jobban álló megszorult. Ez már kap 25%-ra, olcsóbban a magtári kölcsön nem fizeti ki magát. Azonban a rossz természetén, vagy mert a gyülekezetet irgalmasabb, türelmesebb hitelezőjének tartja egyebeknél; a visszafizetés marad, s új termés reményére meghoszábíttatik a terminus. A tőke-összeg emelkedik úgy a magtári főkönyvben, mint a tartozók kontóján. Előbb utóbb azonban kifogy a magtár türelme, a gyülekezet tulateszi magát az irgalmasságot emlegető álszegényen s szegény adós tagját exequáltatja az egész hasznára. Persze jobb, hogy egy ember veszszen el, mintsem az egész község kárt valljon.

A legjobb esetben mégis szépen befoly a tőke, befoly a kamat. A magtár nő és a gyülekezeti kiadásokat fedezi. És a gyülekezet dicséretet nyer, mert a semmiből épít, tataroz. Igen azoknak erszényére nem szorul, kik a magtárra sem szorultak reá. De bizony, akárhogyan gyarapodik is a magtár, a gyarapodás a megszorult tagok 25%-ára vall. Tehát a gyakorlat szerint a takarékmagtár a „segély-magtár“ címre nem érdemes; mert uzsorából nő és épít. S ha ez segítségnek mondható, akkor minden uzsorás nyugodt szívvel magára

vonatkoztathatja az üdvezítő szavait „Ezt cselekedd és elsz!“

Ezeknél fogva tehát mivel a takarékmagtár

1. drága kamattal dolgozik,
2. segély címén nyomja a szegényt,
3. csak a gazdagabbak teherviselését könnyíti,
4. példát ad az uzsoráskodásra és szentesíti azt; a takarékmagtár egy keresztyén gyülekezet keretébe nem illeszthető be.

Ihász László
ev. lelkész.

B E L F Ő L D.

„Egy életkérdésünk a sok közül“ cím alá foglalt cikkek írójának. **Helyreigazítás.** — A cikk tartalmát elvben helyeslem. De mégis több lesz a számba veendő körülmény, — mielőtt ily nagy fába fejszénket beleválni tanácsos volna. — Nem is e célból fogtam tolat, hogy talán a munka megosztás elvénél fogva már is propositumokkal álljak elé. Hanem cikkírónak egy passusát kell kifogásolnom, illetőleg helyreigazítanom, mert oly dolgokról emlékezik, melyeknek megtörténte nem a jövőtől várando, hanem a múltba esik.

Ugyanis ezeket mondja: „A dunánt. ág. hitv. egyh. kerületnek van egy népiskolai bizottsága. Ezt megbizták azzal, hogy a létező tankönyvek közül válogassa ki azokat, melyeket tanítóink kezébe lehet nyomni! Most is válogat . . . Hogy munkáját mikor végzi be, nem tudjuk.“

Kedves atyánkfia T. F. úr! annak a dunánt. ág. hitv. egyh. kerületnek igenis van egy népiskolai bizottsága.

Hogy megbízatása az volt, válogassa ki a tankönyvek javát, az is igaz. De hogy ez a bizottság ma már nem a válogatás stádiumában működik, hanem hogy e föladatát Isten segítségével, sok fáradság mellett megoldotta, arról tanúskodik a dunánt. ág. hitv. egyh. kerületnek 1881. aug. 24. és 25. Győrött tartott gyűléséről fölvett jkönyvének 43. e) pontja, hol sorról sorra, névről névre előadva vannak mindazon tankönyvek címe és jegyzéke, melyeket a tanító kezébe nyomni lehet. Sajnálom, hogy mindezeket t. cikkíró nem tudja. — De sőt többet is tett ez az egy népisk. bizottság. Hol hiányt tapasztalt, melynek pótlása égető szükségét képezett, három rendbeli munkával sietett annak orvoslására.

Nem a bizottságban van tehát a hiba, hanem azokban, kik a bizottság csendben folyó működéséről kerületi jegyzőkönyveink nyomán maguknak tudomást nem szerezve, a baj orvoslásához akkor kívánnak nyulni, quum defluit amnis.

Azt hiszem, ezen pár helyreigazító soraimmal úgy egyházkerületem, mint a dunánt. ág. hitv. ev. egyh. kerületi népiskolai bizottság a reputációjának érdekében a nyilvánosság előtt tartoztam. *Bognár Endre*

ker. népisk. biz. egyh. eln.

A gömöri esperesség balogvölgyi tanítói köre azon szép kedvezményben és jogélvezetben részesül, hogy maga köréből választja elnökét, ki természetesen az értekezletek vezetője és szószólója. Ez értekezleteken azonban a dékán, mint az esperesség hivatalos képviselője, milyen diurnummal vagy fuvardijjal, tudja az, ki ilyen minőségben már működött, midőn napi költsé-

geit saját tárczájából fedezte, megjelenni köteles, következőleg hivatalos tudta és jelenléte nélkül meg nem tarthatók.

E kör a minap tartá Derencsényben rendkívüli értekezletét, ha ugyan annak lehet nevezni, mert sem elnöke nem volt, sem pedig a dékán nem volt jelen. — A t. kör a dékán urat egyszerűen mellőzte, ignorálta; nem lépett vele hivatalos érintkezésbe az értekezlet megtartása tárgyában. Pedig oly tárgyban határozott, hogy jelenlétére feltétlen szükség lett volna. Ugyanis azt tárgyalta: mi módon lehetne a kishonti ev. tanítói körrel, tehát egészen más iskolai hatóság alatt álló körrel azon czélból egyesülni, hogy mint egyesült kör, mivel a kishontinak csak 36, a balogvölgyinek csak 20 tagja van, magát az országos tanítói gyűlésen képviseltesse? holott megfelelkezni látszik arról, hogy Nm. cultusminister úr újabbi intézkedése szerint 30 körtag elegendő a képviseltetésre, ha a kör eddig rendszeresen szervezve működött.

Mivel a balogvölgyi tanítói kör tagjainak eme indokolatlan és érthetetlen eljárása a régibb időköt juttatja eszünkbe, midőn egyes elődek a Balogvölgyön egy külön iskolai esperesség létesítését tervezték, mi akkorában annyi bajt szerzett az esperességnek: idején látjuk a nt. esperesség becses figyelmét felhívni arra nézve, hogy a kör vagy rendszeren a dékán jelenlétében tartsa értekezleteit és tisztelje az esperesség és a kör közötti viszonyt, vagy a kör elnöki tisztét, vagy az egyházi, vagy a világi dékán kezébe adja át, mert az ilyen állapot egy rendezett esperességben tűrhetetlen.

Különben itt volna az ideje, hogy egy hazafias esperesség tanítói köre mai időben már tisztán magyar nyelven vezesse tanácskozásait s írja jegyzőkönyveit. A tót hivatalos nyelv mai napság sehogy sem egyez meg a haladó korral.

K Ü L F Ö L D.

Ausztria. — Dr. Vogel, theologiai tanár, ápril 16. „az evang. városi missió“ról tartott előadást, hogy az ügy iránt való érdekeltség tágasb körökben is felébresztessék.

Az ausztriai ev. egyház egyet. zsinata f. é. október-hó 20-ra Bécsbe hivatott össze. A mint hírlík, azon indítvány fog tétetni, hogy az egyházi főtanács (Oberkirchenrath), miután az iskolatörvény-novella által az evangélikusok jogai mélyen megsértettek, oda működjék, hogy a kormány oly törvényjavaslatot terjesztszen a birodalmi tanács (Reichsrath) elé, melynek értelmében az evangélikusok azon városokban és helységekbén, hol tulajdon felekezeti iskolákkal bírnak vagy ilyeneket felállítani szándékoznak, a nyilvános népiskolák fentartásához követelt járulékok alól törvényesen felszabadíttassanak. A pénzügyministerium az ezen egyetemes zsinat egybehívásával járó költségek fedezését megtagadta. — Taaffe ministereink az Alsó-Döblingben felállítandó kör- és diakonisztház megnyitását meg nem engedte.

Németország. — Egy miniszteri rendelet által az állami vasutaknál alkalmazott hivatalnokoknak és mun-

kásoknak lehetővé tétetik, hogy minden második és legalább minden harmadik vasárnap a nyilvános istentiszteletben részt vehetnek, még pedig oly módon, hogy nem szükséges e czélból külön szabadságért folyamodniok.

A badeni egyházi főtanács az ország lelkészségének ajánlja, hogy az ez évi november havát megelőző hónapok alatt a mellék-istentiszteletek különösen a keresztyén tanítások (Christenlehre) alkalmával a reformáció művét és különösen Luther személyiségét oly módon tárgyalják, hogy az egyháztagok az isteni szellem működését az evang. egyház keletkezésében és első fejlődésében hálásan és tiszteletteljesen felismerjék.

Május hó 1. Dr. Kliefoth, schwerini egyházi főtanácsos, és május hó 9. Dr. Grimm Willibald, jeni theol. tanár hivataloskodásuk 50. évforduló napját ünnepelték.

Az új porosz tartományokban egy Jeruzsálemben építendő templom számára 82,825 márkot gyűjtöttek, mely összeghez Hassia-Nassau 20,707 márkkal járult.

A porosz képviselőház tanügyi bizottsága e napokban két ülésében egy folyamodvánnyal foglalkozott, melyet egy düsseldorfi egylet benyújtott, s mely így hangzik: „A magas ház kérje meg a kormányt, hogy orvosokból álló bizottságot nevezzen ki a magasabb iskola-ügyre vonatkozó véleményadás czéljából, melynek alapján czélszerű intézkedések történhének azon veszély elhárítására, mely Németország mivel ifjúságát testi hanyatlással s ennek minden szomorú következményeivel fenyegeti.“ Az előadó javasolja, hogy a folyamodvány a kormány figyelmébe ajánlássék. A tanügyminiszterium három biztos által volt képviselve, a kik között különösen Bonét titkos tanácsos több ízben a tárgyalásokba befolyt. Ő ugyanis jelentést tett a bizottságnak azon lépésekről, melyek a cultus-miniszterium részéről a a túlterheltetés kérdésében eddig történtek. Ezen jelentésből kitűnt, hogy 1882. január 3-án kelt rendelettel a tartomány iskolai collegiumainak elnökei és tanácsosai fel lettek szólítva, hogy ezen kérdésben bizalmas jelentést tegyenek. Három elnök és 12 tanácsos oda nyilatkozott, hogy a túlterheltetés nem létezik, 9 elnök és 16 tanácsos ellenben a túlterheltetést bevallotta. A felhozott visszaélések erre megvizsgáltattak és az eredmény letétett egy emlékiratba, mely a bizottságnak átnyújtott. Hasonlóképen Elsassz-Lothringia és Hessen-Darmstadtból az orvosi vélemények behatóan vizsgáltattak meg s jelenleg a miniszterium a legelsőbb orvosi hatóságot, melynek tagja Virchow is, az összes anyag mellékelésével véleményadásra szólította fel. Ezért azt indítványozza, hogy a bizottság a folyamodvány mellőzésével a napirendre térjen át. Mindennek daczára azon véleménynek adatott kifejezés, hogy a képviselőház egy külön bizottság ki nevezésére szólíttassék fel, a mi mellett egy vegyes bizottság szüksége hangsúlyoztatott. A bizottság egyelőre elnapolta a határozathozatalt, az emlékirat megvizsgálásának czéljából. A következő ülésben azon nézet nyert kifejezést, hogy egyelőre az orvosi collegium hallgattassék meg, mely, a mint a folyamodvány kívánja, nem csak orvosokból álljon, hanem Poroszország első

tekintélyeit is magában foglalja. Végre Hammerstein indítványát fogadták el, mely így hangzik: „A folyamodvány a királyi kormányhoz utasítandó azon megjegyzéssel, hogy azon kérdést, vajjon a felsőbb tanodák tanulóinál túlterheltség előfordul-e és az orvoslásra, mely alkalmas intézkedések történhetnének, behatóan megfontolja.“

A Matthes K. által alapított „általános egyházi krónikát“ Dr. Gerlach az 1882. évre is folytatta. Úgy az anyag elrendezését mint a tárgyalást tekintve ezen évfolyam ugyanaz a mult évivel. A szerző az időtörténeti anyagnak nagy bőségét gyűjtötte össze s úgy adta elő, hogy szigorú objectivitás utáni törekvését félre nem lehet ismerni. A krónika mint igen hasznavehető kézikönyv az egyház minden barátjának a legmelegebben ajánlható.

A darmstadti főconsistorium a lelkeszi hivatalokhoz intézett leiratában megállapítja azon elveket, melyek szerint kelljen a vallás- és confirmatói oktatásba felveendő meg nem keresztelt gyermekekkel eljárni. Csak megkeresztelttek tekintendők a ker. egyházhoz tartozóknak. De keresztyén szülők meg nem keresztelt gyermekei sem a vallás sem a confirmatói oktatásból ki nem zárandók. Oly confirmandusok azonban, kik utólagosan a keresztséget fel nem vették, a confirmatóiól visszautasítandók.

Svájcz. — A zürichi cantonális tanács május-hó 15. az egyházi törvény tárgyalásába fogott és az állam-egyházhoz való tartozás kérdésének megvitatásában oly határozatot hozott, mely az egyházra nézve válságos lehet. 140 szavazattal 19 ellen elvettetett a kötelezett keresztelés, mint az államegyházhoz való tartozásnak criteriuma. A zsinat a keresztséget és pedig a gyermekkeresztséget mint az egyházhoz való tartozás ismertető jelét $\frac{2}{3}$ szavazattöbbséggel követelte.

Baselben az evang. theol. egylet a Berlinbe távozott Kaftan tanár helyébe Dr. Schnedermann-t Lipséből hívta meg, különösen a rendszeres theologia számára.

Mermillod püspök már megtartotta ünnepélyes bevonulását Freiburg városába és a pápa Jacobini bitoros és államtitkár által egy iratot intézett hozzá, melyben „fényes fogadtatása“ felett örömét fejezi ki. A püspök beszédeiben ildomosan minden politikai színezettől óvakodott és különösen minden vonatkozást Genfre mellőzött. Pásztori levelét is igen engedékeny szellem lengi át, úgy hogy még a szabadelvű lapok is oda nyilatkoznak, hogy ha szavait megfelelő tettek követendik a genfi kormányval való összeütközése megszűnt. Mermillod, a mint maga nyilatkozott, egyelőre nem szándékozik Genfben menni; ő a genfieknek sem alkalmat sem ürügyet zavargásokra nem akar szolgáltatni.

Olaszország. — Nápolyban 1861-ben „vallásos és mulattató könyvek gyűjteménye“ cím alatt oly iratok láttak napvilágot, melyek szigoruan az olasz viszonyokhoz alkalmazva hasonló tendenciát követnek, mint a „frankfurti korszerű füzetek.“ Ezek közt van egy iratka, mely a jelen időben különös érdektséget érdemel. Címe „Catechismo intorno al Protestantismo“ és célja, az olaszokat a protestantismus lényegéről és tendenciáiról népszerű nyelven értesíteni. Az előszóban,

a melyben a névtelen szerző a protestantismust „egy barbár találmányának“ mondja, ünnepélyesen kijelentetik, hogy a könyv teljes tartalma az igazságon és megrendíthetlen tényeken alapul. Lássuk, mennyiben helyes ezen állítás. Az első „leczkében“ a protestantismus nevével és eredetével foglalkozván, a szerző röviden „Kristus ellen felfuvalkodott emberek rebelliójának“ jellemzi. Okozója egy elpártolt Luther nevű szerzetes volt. És miért? „Mert X. Leo pápa az indulgenciák közzétételét a dominicanusoknak és nem azon szerzetnek engedte át, melyhez Luther tartozott.“ — Azon kérdésre, vajjon nem voltak-e azon időben az egyházban oly visszaélések, melyek a protestantismust előidézhatték, az a felelet: visszaélésekben ugyan nem volt hiány, de az egyház épen akkor sikeresen azon fáradozott, hogy megszüntesse, midőn a „rebellio“ és vele „a test szabadságának proclamálása“ történt. — A 3. leczkében a protestantismus tanainak kérdése egyelőre igen nehéznek mondatik, mert a protestantismusban a tan úgy szólva minden holdváltozással változik; végre azonban mégis mint „szörnyű az elméletben, erkölcstelen a gyakorlatban, isten- és emberekkel ellenséges, az emberi társaságra ártalmas és az észszel s a természetes szemérem-érzettel ellentétes“ definiálják. És ez bebizonyítatik egyes állítólagos példakkal a protestáns hittanból: isten kényszeríti az embert a bűnre, ő a bűn okozója; az ember a jót és a rosszat megváltozhatatlan szükségből teszi stb. Nem csoda, ha mindezekre a tanulót azt feleli: „Ezen tanok borzalmat ébresztenek bennem, mert sok tekintetben rosszabbak a pogányoknál.“ „Igazad van“, így válaszol a tanító, „sem a pogányok, sem a törökök nem jutottak ilyen tanokig.“ — Természetes, hogy ilyen tan okozói csak legrosszabb fajtájú emberek lehettek. Végök megfelelő átkozott életöknek: Calvin pl. „gyalázatos betegségben, férgektől megrágvá, kétségbe esve, átkozások és az ördöghöz esedezve halt meg.“ — Így tehát a protestánsoknak mindig okuk lesz „csak szégyenelve fordíthatni szemeiket és gondolataikat első apostolakra.“ — Míután ugyanezen történethamisítás álláspontjából a protestantismus terjesztésének okairól és eszközeiről és az iránta gyakorolt „türelem“-ről szólt, az olasz viszonyokra tér át a szerző és első sorban a protestantismus „pártfogóit“ Olaszországban írja le. Rendesen „rossz katolikusok ők, a társaságnak legelsőbb üledéke és gonosz emberek.“ A protestantismus terjesztésével különös célt akarnak elérni. „A protestantismus az ő kezökben csak eszköz arra, hogy Olaszországba annál könnyebben vihessék be a vallástalanságot, a libertinismust, a hitetlenséget és mint utolsó célt a communismust.“ — Tudjuk, hogy a róm. egyház legmagasabb helyéről is a protestantismust ezen két utolsó jelenség miatt felelőssé akarják tenni, itt csak durvábban és nyiltabban (unverhüllt) nyer kifejezést. Ilyen körülmények közt mind azok, kik a protestantismus felé hajolnak, csak rossz emberek lehetnek és tényleg a legközelebbi lapokon úgy is rajzoltatnak, mint „a gázság és erkölcstelenség példányai.“ Ha ők felülkerekednének, „Olaszország nem sokára a legirtóztatóbb polgári háborúk színhelyévé lenne; polgárok vére áradna a városokon és az országban át: a ker. könyörület minden intézményei

eltűnnének; a jámboroknak csak hamar végök lenne; a legpompásabb épületek, Olaszország büszkesége, összeromboltatnának; gyűlölség szittatnék“ stb. Ugyanez történt Németországban és más országokban, a hol a protestantismus elterjedt. — A kátének további része, mely a protestánsok csábító mesterségéről és azon eszközökről szól, a melyek által azt ki lehet kerülni, a hitetlenek „biztos elkárhozásáról“ és másról, ugyanilyen hazugság és gyűlölettel telt szellemben ír. Ha a katolikus csupán csak ezen egyetlen szót „protestantismus“ hallja, el kell borzadnia nagy ijedésében, mintha életét fenyegetnék. Végül ezen határozott intés adatik: „a protestantismust gyűlölnöd kell teljes szivedből, őt meg kell vetned, mint a bajok legnagyobbikát. Iránta való gyűlöleted ép oly nagy legyen, mint a katolikus hit iránti szereteted.“ A kátének egy függeléke különösen a waldensekről szól, a kikben az olasz katolicismus joggal legveszedelmesebb ellenségeit ismeri fel.

Ilyen módon az igazság és igazmondás rovására akarják Olaszország katolikus népét a protestantismusról felvilágosítani. És eme könyvecske nem egyes magános jelenség; a mit hazugság és elferdítésként a nép közt szór, csak kivonata annak, a mit ott a papnöveldékben a reformáció- és a reformátorokról tanítanak. A megtámadás módja és anyaga sokszor a németországi klerikális történetírásra emlékeztet. A különbség tulajdonképen csak abban rejlik, hogy itt Németországban óvatosabbak kell lenniök, míg ott a hazugság és rágalom csak ritkán jutnak azon helyzetbe, hogy annak jeleztesseken és bizonyíttassanak, a mik.

Franciaország. — Hogy a gambettistákból álló ministerium kebelében az anticlericalis áramlat főlényre jutott, arra több különféle tény mutat. Így Thibaudin hadügyér az úr napján szokásban volt katonák kíséretét betiltotta; így valamennyi kórházban, a melyek az „assistance publique“ általános kormányzatától függnek, az ott működő alamizsna-mestereknek (almošeniers) f. é. július 1-jétől jelenlegi állásuk fölmondott. — A nancy-i tartományban három lelkésztől, kik eddig állami díjazásban részesültek, megvonták a fizetést, mert megengedték, hogy a nyilvános oktatásnál használandó könyvek elleni nyilatkozatok kihirdetessenek. Így több polgármester is megfosztatott hivatalától, mert vonakodtak, az államtanács határozatát, egyes püspököknek hivatalukkal való visszaélése ügyében, kifüggesztés útján közzé tenni.

Oroszország. — „Nowosti“ szerint mind azon zsidófelekezeti osztrák-magyar állampolgárok, kik Oroszország területén laknak, a nélkül, hogy állandó foglalkozásuk volna, kénytelenek három hónap alatt az országot elhagyni.

A birodalmi tanács határozata értelmében az ó-hitű és más secták követői ezentúl saját ritusok szerint tarthatják meg istentiszteletüket saját templomaikban és egyúttal bárminő nyilvános hivatalra képesek. A mi tehát eddig csak türelem dolga volt, ezentúl törvényileg el van ismervé. A császári sanctio legközelebb várható. Ezen kielégítő határozat körül, mely körülbelül 12 millió embernek javára szolgál, nevezetesen Dondukoff-Korsakoff herczegnek vannak nagy érdemei, a ki az óhitűek mellett igen

melegen felszólalt és hangsúlyozta, mily jogtalanság volna, hogy a népesség ily jelentékeny osztálya, mely mint a kaukaszusi, jelenleg Oroszország védbástyájának tekinthető, még tovább is ily lealázó és súlyos helyzetben maradjon.

Égető kérdéssé vált az Oroszországba költöző ev. hitsorsosok lelki szükségéről való gondozása. 1875 óta nem kevesebb mint 40,000 német költözött Oroszországba és mennyire van gondoskodva az evangélikusok vallásos szükségleteiről, a kik a kivándorlók többségét képezik? A ki a keleti tenger tartományába, Péterváradra vagy Moszkvára jut, jól rendezett egyházi viszonyokba kerül és gyermekei számára jó iskolai oktatást is talál. A tulajdonképeni Lengyelországban is bizonyos fokig gondoskodva van az evangélikusok egyházi szükségleteiről. De mint áll a dolog a délnyugati tartományokban, Podoliában, Wolhyniában és az egész délen? Névleg ugyan fenáll itt is egy egyházi szervezet, mint az egész birodalomban, Sibiériát nem kivéve. De miben áll tényleg ennek működése? Oroszországban mindenki tudja, hogy a diaspora-gyülekezetekkel a péterváradai egyetemeres consistorium igen mostohán szokott elbánni, azaz hogy rendesen a legkevésbé hasznavehető lelkészi erőket szokta oda küldeni; nem jó akarat hiányában, hanem mert a fiatalok közt legyőzhetetlen a belsőben való egyházi szolgálat iránti idegenkedés. Ezen viszonyok közt különösen Lithvániának kell szenvednie. Ezen társadalmilag szomorú sorsú vidék elszórt gyülekezetein senki sem akar könyörülni, ha csak másutt a legkisebb kilátása van; meg kell elégedniök oly lelkészekkel, kik otthon lehetlenekké váltak. — Ezen bajon kívülről nem lehet segíteni, mert Oroszországban csak oly személyek bocsátatnak a lelkészi hivatalhoz, kik erre a jogosultságot magában az országban szerezték meg. De az egyházi élet külső oldalára nézve több történhetnék, mint eddig történt. Ha pedig egy kis lithvániai gyülekezet kérelme, mely külön imaházat akart építeni és ebbeni törekvéseiben katolikusok sőt zsidók által is támogatott, a Guszt.-Ad.-egylet által minden tekinteten kívül hagyatik, sőt feleletre sem érdemesítették, úgy ez kissé feltűnőnek látszik. Be nem látható, miért szoruljanak a keleti hitsorsosok oly annyira háttérbe a nyugatiak megett. Az első kötelezettség természetesen itt az országos egyházat illeti; de ez ép oly képtelen mint az osztrák, valamennyi igénynek megfelelni, a mely az ország minden részeiből hozzá kerül; itt nem kevésbé a pénzben mint a szellemi erőkből nagy hiány érezhető. A dolog természetében van azért, hogy az orosz diaspora hitsorsosai tekintetüket az anyaország felé fordítják, mely képes minden oldal felé oly hatályosan támogatni és segíteni.

Amerika. — Chicagóban hullaégető-részvénytársaság alakult 100,000 dollár tőkével. — U t a h területén a soknejűség ellen hozott törvény daczára, Taylor John a mornonok főnöke állítólag egy isteni kijelentés alapján azt a rendeletet hozta, hogy minden mormon, ki czélszerűség vagy takarékság szempontjából eddig csak egy növel birt, ha a nőkben bőség mutatkoznék, azonnal többet vegyen magához.

Éjszak-Amerika. — April 4-én Cooper Péter, a

newyorki Cooper-intézetnek alapítója, egyike a legnemesebb emberbarátoknak, 98 éves korában meghalt. Intézetének főtevékenysége egy „esti iskolá”-ra terjedt, melyet évenként körülbelül 2000 fiatal ember a társaság különféle köreiből látogatott.

A mexicói congressus elé egy törvényjavaslat terjesztetett, mely a házasság felbontását behozza.

VEGYESEK.

— **Lapunk és olvasóközönségünk érdekében** kérjük a nagytiszteletű esperes urakat és lelkész társainkat s általában mindenkit, ki e vállalatot egyházunkra hasznosnak tartja s fentartását és fejlesztését szükségesnek ismeri, hogy ha valamely egyházi, iskolai, személyes vagy közérdekű eseményről biztos tudomása van, szíveskedjék ezt röviden, például levelező-lapon megírva velünk közölni.

— **Luther születésének négyszázas évfordulója** alkalmából tervezett, s evangélikus magyar népünk épülésére szánt életrajza nyomtatási s kiadási költségeinek fedezésére adakoztak:

Kalenda János felügyelő	5	frt	—	kr.
nt. Horváth Sámuel	2	„	—	„
Eddigi gyűjtésünk	63	„	25	„

Osszeg: 70 frt 25 kr.

Bármilyen csekély összeget szívesen fogadunk, s e helyütt nyugtazzuk.

— **Az „Evang. Egyh. és Isk.”** 9. száma ezen kérdéssel végződik: Mikor lesz már törvény a vasárnap megünneplésére? — Válasz: 1868. évi 53. t.-cz. 19. §. Vasárnapokon minden nyilvános és nem elkerülhetetlenül szükséges munka felfüggesztendő. 1879. évi 40. t.-cz. 52. §. A ki az 1868. évi 53. t.-cz. 19. §-ának az ünnep- és vasárnapokra vonatkozó intézkedését megszegi, 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. Csak alkalmazni, illetőleg alkalmazását sürgetni kell.

— **A vallás- és közoktatási m. kir. minster** 1883. május 11-én 12816. sz. rendelete értelmében, részint ausztriai illetőségű, részint ott is lakó feleknek, hazánkbeli illetőségű és lakású felekkel leendő egybekelésénél ugyanazon eljárás követendő, mely a magyar honosoknak az Ausztriában vagy más külállamokban való házasságra lépésénél követtetik; vagyis osztrák honos egyének hazánkban szintén csak a saját hatóságuk által kiállított házassági bizonyítvány felmutatása esetén eskethetők meg.

— **Ugyanazon minster** 1883. év május-hó 23-án 3648. sz. rendeletével figyelmezteti a lelkészeket, hogy portomentesen csak hivatalos leveleiket küldjék, mert ha ellenkező esetek fordulnak elő, a jövedék-csonkítási vizsgálat és ennek következményei nem lesznek elkerülhetők. — Egyszersmind elrendelendőknek találja, hogy az egyházi hivatalok hivatalos leveleiket lehetőleg magyarul czimezzék, de mindenesetre magyar porto-mentességi záradékkal lássák el, mert eme levelek a mozgó postahivatalok berendezésénél fogva gyakran oly postaközegek kezébe is kerülnek, kik tótul nem tudnak, ezek tehát nem tudhatják, vajjon a feladott hivatalos levelet (küldeményt) a portomentesség az alkalmazott záradék értelmében megilleti-e és ennél fogva kénytelenek, ily leveleket portoval megterhelni.

— **A turoczi esperesség** Justh József halálával megürült felügyelői hivatalra Jeszenszky Jánost választotta, ki is május-hó 25-én tartott esperességi gyűlésen lett beiktatva.

— **A pütrtzi** artikuláris egyház május-hó 20-án ünnepelte temploma 150-éves fenállásának évfordulóját.

— **A soproni gyülekezet**, a dunántúli ev. egyházkerület legnagyobb községe, f. hó 3-án tartott nagy gyűlésében egyhangúlag Káldy Gyulára adta választó szavazatát. — K. Gy. megválasztatása kerületi felügyelővé valószínű.

— **Rákos-Kereszturon.** Polner Lajos Gödöllőn lakó ügyvéd választatott meg egyházfelügyelőnek, a ki f. év május 27-én hivatalába ünnepélyesen beiktattott.

— **Múlt hó 29-én** tartotta a székesfehérvári evang. egyházgyülekezet szeretett lelkésze Gránics Jenő úr egybekelését Bakony Tamásiban, Veszprém megyében a veszprém megyei esperes Nagytiszteletű Tatay Sámuel úr kedves és művelt leányával Vilmával. Május 30-án az esti vonattal érkezett meg az új házaspár lakására, hol is az udvarban a helybeli evang. tanító vezetése alatt levő iskolás gyermekek egy gyönyörű csokorral, — a paplakás küszöbén pedig nagyszámu gyülekezeti tag jelenlétében Ihász György úr rövid beszéd kíséretében a jelenlévők éljenzései között egy díszes ezüsttálczán ezüst serleget nyújtott át nekik, mint a székesfehérvári evang. egyházgyülekezet ajándékát. — Gránics Jenő megható beszédben mondott köszönetet e nem várt meglepetéséért s megígérte, hogy míg eddig csak egy szív és egy lélekkel, ezentúl két szív s két lélekkel, tehát kettős erővel fog törekedni és az úr Istenhez a minden jók kútfejéhez fohászolni a gyülekezet jóléte- és előrehaladásáért. Ezután nagy éljenzések között az új házaspár, tiszteletes Horváth Dezső vidéki lelkész s a jelenlévő gyülekezeti tagok közül többen u. m. Hornyánszky Ágoston, Flögel Ede, Kalmár László, Borchert Jenő, Marossy Lajos, Hoffer Lajos és József, Ihász György urak egy a gyülekezetbeli hölgyek jószívűségéből dúsan terített asztalhoz ültek, hol egyik toaszt a másikat érte. Különösen kiemelendő a nap hősenek Gránics Jenőnek felköszöntője, a melyben megegyszer köszönetet mondván a gyülekezetnek ő s neje irányában tanusított kitüntetéséért, megható beszédében 100 azaz Egyszáz forintot ajánlott fel a gyülekezet pénztárába a mai nap emlékére. Ily nemes tett nem szorul dicséretre, csak azt kívánjuk, adjon az ég ura több ily nemes lelkű, hazáját és vallását egyaránt szerető lelkész a magy. evang. egyháznak. Az új házaspárnak pedig tiszta szívünköl kivánjuk, miszerint békeességben, jóllétben s egészségben, a magyar, de különösen a székesfehérvári evang. egyház jóléte iránt buzgó működéssel foglalkozván, az emberi élet legvégső határáig — éljenek!
Borchert Jenő.

— **Chalupka Sámuel**, felső-lehotai lelkész s nevezetes tót költő meghalt május-hó 19-én 71 éves korában.

— **Bansell János**, maskovai ev. tanító — a szerencsétlen Bansell Kálmán atyja — f. év május-hó 23-án életének 54-ik s hivataloskodásának 34-ik évében meghalt.

— **Botrányos esetnek** színhelye volt nemrég Maglódon, a hol egy kapuczinus egy róm. kath. nőt temetni akarván, a halottas háznál megjelent evang. hitűeket a legdurvább s legbrutálisabb módon megsértette; ezek a halottas háznál megjelent barátot a legilledelemesebben fogadták, mire ez ily szókra szakadt: „Mit köszöntök engem, ti Luther Márton-vízelt megkeresztelt disznók? titeket az ördög kölykezett ki...” — s több hasonlókat, miket az illedelem tilt felsorolni. Ez annyira felizgatta a kedélyeket, hogy már-már tettelegességtől lehetett tartani, mely botrány csak úgy volt kikerülhető, hogy az ecséri plébános, — a barátnak főnöke — ez esetről értesülván, a helyszínén megjelent, a kapuczinus levetkőztette s a halottat maga temette el. Az ügy a belügyminiszternél feljelentetett — s most a vizsgálat az illetékes forum előtt foly. Megjegyzendő, hogy a botrányokozó kapuczinus állítólag Kievből utasított ki s a pápától papi functiókra engedélyt nyert; magyarul nem tud, s mint ilyen kapott az ecséri plébániánál alkalmazást.